

ПЛАН УРОКУ

Тема уроку: «Прибуток підприємства»

Мета уроку: *навчальна* – формувати знання про прибуток підприємства;
розвиваюча – розвивати економічне мислення, допитливість і самостійність;
виховна – виховувати культуру спілкування.

Матеріально-технічне забезпечення

1. Роздатковий матеріал.
2. Калькулятори.
3. Мультимедійний проектор.
4. Слайд-шоу.

Структура уроку

I. Організаційний момент.....	1 хв.
II. Актуалізація опорних знань і мотивація навчальних знань учнів	7 хв.
III. Вивчення нового матеріалу.....	20 хв.
IV. Закріплення нових знань і вмінь учнів.....	15 хв.
V. Підсумок уроку.....	1 хв.
VI. Домашнє завдання.....	1 хв.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

1. Перевірка присутності учнів в групі.

Розповідь вчителя.

« Щоб дійти до мети, треба перш за все йти ».

французький письменник Оноре де Бальзак

Учні, Ви маєте багато мрій, бажань, задумів і планів на майбутнє. Щодня ви пізнаєте життя, відкриваєте для себе світ, відкриваєте світу себе. Уже сьогодні ви тримаєте у власних руках своє майбутнє. І лише ви самі відповідальні за нього. Дуже хочеться, щоб кожен з вас показав себе сьогодні через знання і дії на уроці. Отож запрошую вас до співпраці. А хороші оцінки, які я сподіваюсь, ви отримаєте, забезпечать вам хороший настрій. Тож давайте виконаємо перевірку попереднього матеріалу у вигляді економічного диктанту.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ І МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ

1. Перевірка знань попереднього матеріалу:

Економічний диктант.

1. Витрати, які не залежать від обсягів виробництва. (Постійні)
2. Витрати зростають зі зростанням виробництва. (Змінні)
3. Сума зовнішніх і внутрішніх витрат. (Економічні витрати)
4. Показують загальний обсяг ресурсів, використаних для створення певного обсягу продукції. (Витрати виробництва)
5. Сума грошових витрат підприємства на виробництво і збут одиниці продукції. (Собівартість продукції)

6. Якщо загальні середні витрати дорівнюють 100, а кількість виробленої продукції 4 од., то чому дорівнюватиме сума загальних витрат. (400).

7. Оплата праці, насіння і посадковий матеріал, паливно-мастильні матеріали, мінеральні та органічні добрива, автотранспорт, амортизація основних засобів, корма, інші затрати.
(Статті витрат, або калькуляція).

8. Собівартість одиниці продукції = (Витрати / кількість продукції).

Учні міняються листочками між собою, і оцінюють роботу. Відповідь на запитання 6, 8 оцінюється у 2 бали. Всі інші в 1 бал. Якщо всі відповіді вірні, то 10 балів.

Девіз: «Душу і серце в роботу вклади, кожну хвилину в труді бережи».

У – увага

Р – розум

О – організованість

К – кмітливість

Давайте прослухаємо інформацію, яку підготували деякі учні працюючи з випереджаючим завданням, яку отримали на попередньому уроці?

Чарльз Дарвін писав: «Людина, яка заробляє 20 фунтів і витрачає 19, у майбутньому стане забезпеченою людиною, та, яка витрачає 18, - багатою, а та, яка витрачає всі 20, - перебуває на шляху до бідності».

Джордж С. Клейсон виділяє сім правил витрат:

Отже, перше правило витрат: «З кожних 10 монет, які кладете в гаманець, витратити можна тільки 9».

Друге правило вчить планувати витрати.

Третє – заощаджені гроші повинні працювати.

Четверте – бережіть своє багатство від втрат, надійно і правильнокладаючи гроші.

П'яте – станьте володарем власного будинку, це найвигідніші капіталовкладення.

Шосте – передбачте замолоду потреби в старості і зробіть усе необхідне для її забезпечення та захисту своєї родини.

Сьоме – підвищуйте свою здатність заробляти гроші.

Притча про таланти

Один чоловік віддав своє добро рабам своїм. Одному рабові він дав п'ять талентів, другому – два, третьому – один талант. Талант – це велика сума грошей, бо один талант важив 34 кг чистого золота.

Минув деякий час. Повернувся господар – пан цих рабів і зажадав рахунку грошей.

Той, хто взяв п'ять талентів, вклав їх у бізнес і отримав дохід у кількості п'яти талентів, тобто з п'яти талентів отримав 10 талентів.

Другий раб, що отримав два таланти, теж примножив їх розміром ще два таланти, тобто з двох талентів отримав 4 таланти.

Третій раб, отримавши одного таланта, негайно закопав цього таланта у землю для зберігання.

Два вірних раба вміло застосували ці гроші й принесли прибуток своєму пану. За це вони були удостоєні великої відповідальності в управлінні справами свого пана. Третій раб не був

впевнений, що господар повернеться, а якщо повернеться, то він віддасть йому цей талант цілий без будь-якого прибутку. Це свідчить про те, що цей третій раб те тільки боявся свого хазяїна, але й, до того, не довіряв і не покладався на нього.

Пан дуже розізлився на третього раба. І сказав: візьміть від нього цього таланта, - і віддайте тому, хто має 10 талантів. Бо кожному, хто має, буде ще дано йому, а хто немає, то в нього забереться.

Володар з цієї притчі розділив таланти не порівну, а за здібностями. А ми сьогодні на уроці дізнаємось, хто як зуміє розпорядитись своїми талантами і яку матиме оцінку.

Мабуть Ви вже здогадались про що йтиме мова на уроці?

Учні самі формулюють тему уроку (вчитель підводить учнів до усвідомлення теми).

2. Повідомлення теми і мети уроку.

Так, відповідь правильна. Тема сьогоднішнього уроку: «Прибуток підприємства»

Мудрість, сформульована древнім китайським філософом Конфуцієм, говорить: **«Скажи мені – і я забуду, покажи мені – і я запам'ятаю. Дай мені діяти самому – і я навчуся...»**

Зараз Ви поділитесь самі на команди за днями народженнями. Команди будуть називатись відповідно: Зима, Весна, Літо, Осінь. Бажаю успіху.

ІІІ. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

- 1. Сутність та значення прибутку.**
- 2. Види прибутку.**
- 3. Рентабельність підприємства.**
- 4. Розрахунок показників прибутковості підприємств.**

1. Сутність та значення прибутку.

Тема, яка вивчається на нашому уроці є дуже актуальною, тому що вона вивчалась і досліджувалась багатьма закордонними і вітчизняними вченими.

Деякі учні нашої групи мають глибші знання щодо вивчення цього питання. Послухайте учнів, які нас ознайомить з детальнішою інформацією що саме видатні люди говорили про прибуток.

Американський підприємець **Джон Рокфеллер** вважається найбагатшою людиною новітньої епохи, перший в світі долларовий мільярдер. Він твердив: *«не треба боятися великих витрат. Треба боятися маленьких доходів».*

Адам Сміт— шотландський економіст і філософ, основоположник класичної школи політекономії, говорив: *«У торговців немає Батьківщини, єдина батьківщина торговця - це місце, де він може отримати максимальний прибуток».*

Австрійський економіст **Фрідріх фон Гайєк** стверджував: *«Гонитва за прибутком – єдиний спосіб, за допомогою якого люди можуть задовольняти потреби тих, кого вони зовсім не знають».*

Австрійський економіст **Йозеф Шумпетер** наголошує, що «*Прибуток для підприємця - лише символ успіху. Головне - вступити на незвіданий шлях там, де закінчується звичний порядок*».

Український філософ, поет, педагог **Григорій Сковорода** наголошує: «*Якщо любиш прибуток, шукай його пристойним шляхом*».

Григорій Іванович Ткачук - голова колгоспу «Україна», казав: «*Хто копійчину не рахує за гроші, - той і сам нічого не вартий*». В держбанку на рахунку цього підприємства нараховувалось 27 мільйонів. Про лісоводський колгосп «Україна» знали на Хмельниччині навіть діти. Та й у радянському союзі агроформування було відомим. Пам'ятаю, бабуся розповідала, як, живучи у Сибірі, по кілька разів бігали до кінотеатру... переглянути кіножурнал, який демонструвався перед художнім фільмом. Адже він розповідав про рідний край – село Лісоводи та славний колгосп «Україна». Колгосп постійно представляв свої досягнення, брав участь у виставках у Нью-Йорку, Делі, Угорщині, Німеччині, США, Індії. Голова колгоспу, котрий його очолював 43-х річний, Григорій Ткачук - легендарна особистість, його працю та внесок у сучасну історію можна окреслити цитатою з Біблії: «Да воздасться Вам, за вчинки Ваші».

З якими предметами економіка має міжпредметні зв'язки?
(з галузевою економікою, географією, математикою, обліком та калькуляцією, бухгалтерським обліком, правознавство, історією, інформатикою)

Чи потрібно вивчати економіку кухарям; кондитерам?

Наука економіка дуже потрібна!
У будь-якій сфері вона необхідна.
Куди б ти не йшов, чого б не хотів -
Кухарям важлива вона й поготів!
Спочатку здається все незрозумілим.
Тут цифр і формул багато зустріли.

Різні задачі розв'язувати вчимося,
Щоб легше у світі жилося!
Для нас ця наука досить нова.
Не просто економіка, а правова!
І кожен учень пам'ятати має, -
Економіка загальному розвитку сприяє!

Прибуток – це основний показник ефективності роботи підприємства.

Формула прибутку: **Прибуток = Дохід – Витрати.**
Із неї випливає, що добитися збільшення прибутку можна двома способами:
Зменшити витрати на виробництво або збільшити дохід від реалізації продукції.

Учні, скажіть будь-ласка, а якщо в нас буде прибуток з мінусом, то як він буде називатись?

Збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу. Він пишеться червоною ручкою, або в квадраті. І називається **червоно сторно**.

Виручку від реалізації товарів і послуг підприємства можуть отримувати від різних видів діяльності.

Учні, наведіть будь-ласка приклади?

Підприємство «Едельвейс» реалізувало 100 персональних комп'ютери по 7 тис. грн. за кожен, тобто виторг від продажу продукції становив 700 тис. грн.

Наприклад, під час весняних польових робіт власник трактора вирішив заробити грошей, обробляючи людям земельні ділянки. Ціна за оранку – 20 грн., за 1 сотку, за боронування 8 грн., за посів зернових – 6, за посадку картоплі 15 грн.

В.Сухомлинський писав: “ у грі розкривається перед дітьми світ, творчі можливості особистості. Без гри немає і не може бути повноцінного дитячого розвитку».

Гра «Побажання другу»

На кожну літеру слова «прибуток» напишіть слово – бажання в економічному сенсі, а потім підійдіть до друга і подаруйте йому це побажання.

«П» - прибутку, продуктивності, правдивості, приходу, приросту, процвітання, повноти, порядності, платоспроможності, плановірності, попиту, пропозиції, передбаченості

«Р» - результату, рішучості, рентабельності, розвитку,

«И» -----

«Б»- багатства, блага, безкредитності, безперервності, балансу, бартеру, бізнесу

«У»- упевненості, успішності,

«Т»- товарообігу, толерантності, творчості, торгівлі, таланту, толку

«О» - охайності, організованості, оперативності, обачності, обміну, обороту, облігацій, обережності

«К» - коштів, користі, культури, компетентності, капіталу, конкурентоспроможності, кругообігу, корисності, кваліфікації,

Завдання.

Доберіть синоніми до слова «прибуток», використовуючи знання з інших предметів. Давайте, пригадаємо, що таке «Синонім»? синонім – це слова близькі за значенням.

(Дохід, достаток, статки, прихід, приріст, прибуток, збільшення, вигода, зиск, рента, виграш, користь, нагорода, благо, нажива).

Час ніколи не щадить, а тим паче – час перемін. В такий період одні, слабші підприємства, не витримують умов реформування і зникають, а інші, сильніші, шукають виходу, змінюють погляди, методи роботи, і, знайшовши свої шляхи, впевнено прямують ними. Нині в Україні спостерігається тенденція до значного зниження рівня рентабельності виробництва, що означає збитковість багатьох підприємств.

Учні, які Ви знаєте найприбутковіші державні підприємства України?

Назва підприємства	Чистий дохід за 6 місяців 2015 р. млн. грн.
НАК «Нафтогаз України»	53555
«Укрзалізниця»	28922
ДП НАЕК «Енергоатом»	15588
ПАТ «Одеський припортовий завод»	5801
ПАТ «Центренерго»	2855
ДП «Укренерго»	1878
ДП «Міжнародний аеропорт «Бориспіль»	1155
ДП «Морський торговельний порт «Южний»	1155

Назвіть будь-ласка найприбутковіші аграрні компанії Хмельниччини?

«Енселко Агро» с. Сахнівці Староконстянтинівського району
«Україна 2001» м. Теофіполь
«Волочиськ – Агро» м. Волочиськ
«Аграрна компанія 2004» м. Волочиськ.

36,5 млрд. грн. чистого прибутку заробили у 2015 р. 100 найприбутковіших аграрних компаній, які вирощують зернові культури.

16 вересня 2016 року наші майстри виробничого навчання кухарі; кондитери разом з деякими викладачами здійснили подорож у підприємство «Мамин хліб», яке знаходиться у м. Красилові. Молоде подружжя Олена і Олег Білявці побудувавши міцну родину, вирішили побудувати і бізнес. В якості родинної обрали справу, яка цікава для обох. У 2001 році вирішили відкрити підприємство. Символічне походження має назва – «Мамин хліб». Ось як про це розповідає Олег Білявець: «Інколи вирішує випадок. Коли ми вперше вивезли на базар нашу випічку, якась бабуся, скуштувавши, сказала, що її смак нагадує їй дитинство та хліб, що випікала матуся. Нам припало до душі таке порівняння, яке трансформувалося в назву «Мамин хліб». Недаремно у назву торгової марки винесено саме такі слова. Їх так довго шукали, і кожен казав: "Треба, щоб було щось таке, як у мами. Знаєте, як мама пече хліб. Як у дитинстві пахло хлібом". Ось так і вийшов "Мамин хліб", є провідним підприємством, одним з найбільших на території Західного регіону України, лідером серед виробників хлібобулочних виробів в Україні. Тут випускається 150 найменувань хлібобулочних і кондитерських виробів.

Зараз я Вам покажу невеличкий фільм про дане підприємство. (6 хв.)

2. Види прибутку.

В економічній науці та господарській діяльності розрізняють такі види прибутків:

- прибуток бухгалтерський;
- нормальний прибуток;
- економічний прибуток.

Бухгалтерський прибуток — це різниця між ціною реалізованої продукції і витратами на її виробництво

Нормальний прибуток — це винагорода за підприємницьку діяльність.

Економічний прибуток — це різниця між бухгалтерським і нормальним прибутком.

Ми з вами більш детально будемо вивчати ці прибутки більш докладніше трохи пізніше на предметі: «Облік, калькуляція та звітність». Будемо складати калькуляції на страви, гарніри.

3. Рентабельність підприємства.

Рентабельність (від німец. Rentabel – прибутковість). Рентабельність – це показник ефективності виробництва.

$$P = \frac{\Pi}{C} \times 100\%,$$

де Р- рентабельність,
Π- прибуток,
С – собівартість.

IV. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ УЧНІВ

Гра «Міні брейн-ринг»

Учні групи об'єднуються в три групи. Перемогу здобуде та команда, яка швидше дасть правильні відповіді на запитання й набере більшу кількість балів.

1. Балансовий прибуток після сплати податків – це чистий прибуток підприємства.
а) так
б) ні
2. Виберіть, яка формула визначає показник прибутку підприємства:
а) собівартість – ціна
б) виручка – зарплата
в) доходи – витрати
3. Виділять такі види прибутків:
а) бухгалтерський, нормальний, економічний прибуток;
б) статистичний, великий, малий;
в) середній, господарський, управлінський;
г) інші.
4. Визначити суму прибутку, та рентабельності підприємства, якщо доходи становлять 1340 грн., а витрати 709 грн.?
а) 2049 грн., 100%; б) 631 грн., 89,0%; в) -631 грн., -89%; г) інша відповідь

$P = D - B$

$1340 - 709 = 631 \text{ грн.} \quad 631 / 709 \times 100\% = 89,0 \%$

5. Основний показник ефективності роботи підприємства – це:
а) прибуток б) витрати в) трудомісткість г) страхування
6. Перевищення суми витрат над сумою доходу:
а) прибуток б) собівартість в) оборотність капіталу г) збиток
7. Задача
Дві фірми виробляють один і той самий товар. Визначте, який бізнес ефективніший.

Фірма	«Альфа»	«Бета»
Річний дохід	1 млн. грн.	1,5 млн. грн.
Витрати	0,75 млн. грн.	1 млн. грн.

$\text{Прибуток} = \text{Дохід} - \text{Витрати}$

«Альфа» $\text{Прибуток} = 1 \text{ млн.} - 0,75 \text{ млн.} = 0,25 \text{ млн.}$

«Бета» $\text{Прибуток} = 1,5 \text{ млн.} - 1 \text{ млн.} = 0,5 \text{ млн.}$

Відповідь: ефективнішим буде бізнес фірми «Бета».

8. Задача

Фірма реалізує за місяць 20 одиниць продукції по 50 грн. за одиницю при витратах на виготовлення одиниці продукції 40 грн. Визначте прибуток фірми за місяць від реалізації цієї продукції, грн.:

- а) 1000; б) 200; в) 500; г) 800.

Розв'язання

1) Доходи $20 \text{ одиниць} \times 50 \text{ грн.} = 1000 \text{ грн.}$

2) Витрати $20 \text{ одиниць} \times 40 \text{ грн.} = 800 \text{ грн.}$

3) Прибуток = Доходи – Витрати $1000 - 800 = 200 \text{ грн.}$

Відповідь б) 200.

Завдання 1. Учні отримують картку із завданнями. Перші 5 учнів, які самостійно виконали завдання, отримують оцінки. Решта учнів перевіряють правильність виконання в процесі коментування завдань учнями, що його правильно зробили.

Задача. а). Визначити показники рентабельності хлібозаводу за наступними даними:

Показник	Одиниця виміру	Хліб пшеничний
1. Річний обсяг реалізації продукції	т	100
2. Повна собівартість	грн./од.	2,50
3. Відпускна ціна (з ПДВ)	грн./од.	3,30

Задача. б). Визначити показники рентабельності хлібозаводу за наступними даними:

Показник	Одиниця виміру	Хліб житній
1. Річний обсяг реалізації продукції	т	85
2. Повна собівартість	грн./од.	2,30
3. Відпускна ціна (з ПДВ)	грн./од.	2,95

Задача. в). Визначити показники рентабельності хлібозаводу за наступними даними:

Показник	Одиниця виміру	Батон
1. Річний обсяг реалізації продукції	т	95
2. Повна собівартість	грн./од.	1,75
3. Відпускна ціна (з ПДВ)	грн./од.	2,45

Розв'язок. Визначимо показники рентабельності хлібозаводу:

Рентабельність, % = (виручка – собівартість) : собівартість x 100

Хліб пшеничний:

Виручка = 100 т · 3,30 грн. = 330 грн.

Собівартість = 100 т · 2,50 грн. = 250 грн.

Рентабельність, % = (330 – 250) : 250 · 100 = 32 %

Хліб житній:

Виручка = 85 т · 2,95 грн. = 250,75 грн.

Собівартість = 85 т · 2,30 грн. = 195,5 грн.

Рентабельність, % = (250,75 – 195,5) : 195,5 · 100 = 28,26 %

Батон:

Виручка = 95 т · 2,45 грн. = 232,75 грн.

Собівартість = 95 т · 1,75 грн. = 166,25 грн.

Рентабельність, % = (232,75 – 166,25) : 166,25 · 100 = 40 %.

Задача. Швейне підприємство планує реалізувати 600 літніх костюмів. Собівартість одного з них 150, а ціна – 350 грн. Визначте:

- прибуток від реалізації одного виробу;
- від реалізації всіх виробів.

Розв'язання

- 1) $350 - 150 = 200$ грн. – прибуток від реалізації 1 виробу;
- 2) $600 * 200 = 120000$ грн. – від реалізації всіх виробів.

Задача. Фірма виготовила 20000 поштових карток до свята. Собівартість кожної 0,60 грн., роздрібна ціна – 1грн. 50 коп. Визначте доходи, прибуток і рентабельність продукції фірми.

Розв'язання

- 1) $20000 \times 0,60 = 12000$ грн. – витрати
- 2) $20000 \times 1,50 = 30000$ грн. – доходи
- 3) Прибуток = Доходи – Витрати $30000 - 12000 = 18000$ грн.
- 4) Рентабельність = $\frac{\text{Доходи} - \text{Витрати}}{\text{Витрати}} * 100, \% = \frac{\text{Прибуток}}{\text{Витрати}} * 100, \%$

$$\text{Рентабельність} = 18000 : 12000 * 100, \% = 150 \%$$

Завдання 2. «Вільне письмо». Учні мають написати все, що вони знають про прибуток. Аркуші із відповідями учні здають викладачу. Найкращі результати можна причепити на стенд, а відповіді використати на наступному уроці при перевірці домашнього завдання.

V. ПІДСУМОК УРОКУ

Підведення підсумків виконання завдання.

Під час уроку учні були:

У – уважні

Ч – чемні

Н – наполегливі

І - інтелектуальні

Метод «кошик знань».

Учні по черзі повідомляють про що вони дізнались на уроці, що було найцікавішим, що на думку учнів було найскладнішим на уроці і чи урок був для них корисним.

Я вмію... .

Я знаю....

Урок важливий тому, що

Прибуток – це основний показник ефективності роботи підприємства.

$$П = Д - В$$

Викладач акцентує увагу учнів на тому, що вивчення теми «Прибуток підприємства» буде продовжено на наступному уроці.

Сьогодні ми з Вами вивчали тему прибуток підприємств, проте навіть отримавши глибокі знання з даної теми та в майбутньому заробляючи прибуток, заробітну плату, не слід забувати, що є ті одвічні людські цінності, які ніколи не можна буде купити за гроші.

Як совість є і доброта в серденьку,
Любов священна є і співчуття,
Як любиш матір й Україну неньку,
Ідеш прямою стежкою в життя,
То ти багач, у тебе все, як треба!
Бо ти Людина й праведно живеш.
А над тобою синій простір неба
І ти на цій землі не пропадеш.

«Кожна людина народжується для якогось діла».

(Е. Хемінгуей).

Нехай кожен із Вас у своєму житті обере той шлях, те професійне спрямування, яке дійсно є особистим покликанням та буде приносити лише добро і радість людям.

Підсумок роботи учнів на уроці.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Задача 1. Собівартість продукції, яку планують реалізувати, становить 50000 грн. при середній рентабельності продукції на підприємстві за звітний період 30 %. Обчисліть розмір прибутку підприємства.

Завдання 2. Нехай Ви разом з учнями групи хочете заробити грошей. У Вас є лише знання, винахідливість, ентузіазм і рішучість. Запропонуйте шляхи отримання доходів.

Відповідь на запитання.